

ACC. N:R M. 14503: 1-14.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Svensson, Manglehem  
Härad: Albo Berättare: Ewald Olsson, Olseröd  
Socken: Roslund Berättarens yrke: lantbrukare  
Uppteckningsår: 1958 Född år 1893 i L:a Juleboda, Roslund osv.

Fordon, deras bruk och anskaffning. s. 1-9. LMF 108  
uppgifter om berättarens fader. s. 10-14.

L. U. F. 108

En del av de här lämnade upp-  
gifterna har Eva och Olsson fått utav  
Hälsing, lantbr. hästen Olsson. Denne  
hästen Olsson var född år 1856 i ett  
litet ärendehemman under Gyllbo  
Gård i Ö. Wimmerlöfs socken i Ålbo  
härad. Hästen Olsson användade under  
många år gårdens lilla fjälsboda i  
Ravlanda socken, som ägdes av Chris-  
tianshöfs Gård i Rudersunds socken.

Följ detta ärendeställe - L:s fjälsboda  
- höide 8 tunnland riktigt åkerjord, 18  
tunnland uppodlad sädesmydd, samt  
28 tunnland betesmark. Vid skiftet  
18- 1900 talat vilades i ärende för  
L:s fjälsboda 200:- kr. pr. år. Följ år  
1908 räknades gårdens som presthill, med

vispa rättigheter och skyldigheter som  
påbåd. Härfter fick gårdar, i likhet  
med övriga markägare under Öris-  
linnehof, erlägga vispa skogsskönnings-  
och planteringsbegränsningar utöver  
vanligt.

Vagnparken på detta ställe var  
inte stor / st. arbetsvagn, / st rik-  
vagn, som kunde användas både på s.  
och b. / par arbetsplåtar, / ett par ar-  
betsplåtar (s. k. karr).

### Rejäffande arbetsvagnar

Denne vagn kunde användas för  
olika arbetsuppgifter. Vagnen bestod ju  
av en fram- och en bakkärra, förarna  
de med en s. k. långvagn. Framkärran  
viddes genom ett s. k. "vrielar".  
Långvagnen bestod av en smal plankor,

eller också var längvagnen runt en  
smal pöle. Längvagnen var konstant  
fästad i framkärnan och fast i bak-  
kärnan med en ring runt längvag-  
nen var runt anslutet med en kulle.  
På så sätt kunde längvagnen flyttas  
i olika lägen så att hästarna kommas  
kortare eller längre från varandra.  
Det kortaste avståndet kom till an-  
vändning vid fäng- och gödselkörning  
vid ved- o. höstkörning hade man  
det längre avståndet. På fick man  
ja byta hästar till vagnen när man  
"pötte om den". Man hade nämligen  
2 par hästar till vagnen, kortare  
och längre.  
Här nämnes fängkörning, såsom  
körning förekom ofta här i N:o 1. Juleboda.

Gården var belägen i långt från järn-  
-bansträckan - och vid vissa till-  
fällen kunde mängder av fåglar flyta  
iland här som bekant så till exempel  
utmärkt gödslingsmedel och fåglar be-  
hövdes också till i Lilla Juleå för de  
många brukarna.

Redaffärsreklamerna hade  
också utmärkt att alltid var tydelig  
för i bokvagnen och i färdvagnen.  
Tydelig var i järnbeslag. Besättarna  
har i höst talar om att tydelig utan järn-  
beslag förkommit. Lastvagnar med järn  
kommer väl i bruk i början på 1900-talet  
men allmänhet. Dock har besättarna höst  
omtalar att någon lastvagn hade väl på  
sitt. Hade sådana vagnar omkring på  
1890. Lastvagnens användning kallades



konst, lösa häckar, fennos ej.  
 Beträffande användning av köl-  
 kar s. arbetsplådar.

Kölkar och arbetsplådar användes  
 i ganska stor utsträckning. Träsk-  
 thausprockerna var många, fängkör-  
 ning, vadsörning i skogen och annat.  
 Kølkarplådygnen var dock vanliga,  
 i plåte bark. s. en främre följande  
 med en järnbit; en luffarbräda  
 s. k. "säckvagn" och ett par häckar  
 vagnar. Det var inte alltid slät-  
 maddarna var skredda, ibland kunde  
 man se "träslitet" men efter hand  
 blev det allt vanligare med järn-  
 skredda medel.

Beträffande åkdon

Det var inte så mycket bevänt

med riksdansen för att påstått litet  
ställe som Lilla Julebrän.

Visserligen hade man en fjädervagn  
till vilken fanns 2 sälar med bak-  
bryna. Fädras fanns också.

Om hade man en liten, äldre vagn  
som användes till att använda till  
sinistern till krossen, till handlaren  
o. dyl. hade denna köpts och bet.

Om har ju berättat redan för  
att för de stora grändarna, ja me-  
nat här bondgrändarna, fanns debara-  
bryner som användes när man  
skulle ut o. köra till - till kyrkan,  
till gilles eller annan visst  
ställe. Dessa vagnar var i regel  
mycket vackert målade på utsidan  
o. bakvagnen smyckade med

blommor o. bl. vagnskorpen i sveigt  
och fjulskarna färgsamt målade.  
I Hagstens luf blev de målade  
som hette Lundgren, och slockning  
i 1912 eller 1913, som var snickert  
besittare och kunnat måla färg och  
granna vagnar, kistor och sidan.

Åskärre ha ännu sidan gule-  
la färg. Främlingar åskärre kallas  
gigg. Åskärrens användning för  
detta var enkelt och klarna, det  
fanns i draglinor, hästen drog vagnen  
med skaparna.

Åskärre ha förkommit allmänhet  
de färg bländaren var variet o.  
stiftfullt målade i lekhet med åskär-  
narna. Och färgslade munder typli-  
gen den färgst bländare färgsladen



var väl den släde som visserligen  
var bra o. rätt att köra med för  
vanliga färder, men i alla fall ej så  
fina o. pryglig som kyrkslädan.  
Kyrkslädan i byn var utställd på  
höstvagnen med bilan tidigare om-  
kring år 1916, men mer allmänt  
omkring 1920 - 1925.

#### Kyrkslädan

Det kunde finnas någon bane, som  
var härdig och snickarfärdig som  
jag kunde tillverka och laga sina  
slädon. Men jag kunde nog laga vagnar  
eller slädon, men ej tillverka sådana  
var inte så lätt.

Wagnarna beställdes direkt hos  
wagnmakaren, sålaren köptes i/gesam-  
ligt mellanhand. Inga kyrkslädor

färdigaste färdkommer, så heller var det  
vackligt att köpa sin vagn på marknaden,  
älskinstone inte var det var någon finare  
vagn man skulle skaffa sig.

Det kunde vara en väldigt snicka-  
re som verkade var vagnmakare.  
För det mesta var vagnmakarett huseb-  
sysselsättningar.

En del hantverkare var beömda  
för sina tillverkningar. För färdiga se  
vagnmakare i Färdlands by var till-  
verkningar var mycket beömda.  
Dessa vagnmakares namn har be-  
rättat glänsa bort.

I samband med dessa uppteck-  
ningar, som rör riksdan och häring,  
tro jag det kunde vara av intresse  
för Folklivsarkivet, om vissa uppgifter  
rörande berättarnas fader, hästen  
Olsson, först här omnämnd, lämna-  
des.

Denne hästen Olsson var en  
mångkunnig man. Som nämnts var  
han född i Gyllabo år 1856.  
Han började sitt arbete i Gyllaby  
Gård som stallpojke i häststallet.  
Han hade intresse för o. gott handlag med  
hästar och arbetade på prästning  
och först till biträdnad och sedan  
mer till ordinarie kusk i Gården.  
Det var en Rosencrantz, som då  
borde på Gyllabo slott. Han Olsson

villt öka på sin yrkeskunnsighet.  
Som 23 årig tog han en 3-årig häst-  
spöarskola och Klämsjöns kör- och  
ridskola. Han hade sedan platsar som  
kusk i olika gods, reste sedan över  
till Danmark och sysslade här med  
småa arbeten. År 1888 tog Olofson  
som komplettering en körf. o. ridkurs  
i Köpenhamn. Han reste sedan över  
till Skåne igen och tog Gäst hos då-  
varande innehavaren av L. A. Gyllenbo  
Fullsergeanten J. Topp. Denna inställ-  
ning hängde väl samman med lite  
romantik. Under sin kusktid på  
Gyllenbo hade han också Olofson träffat  
Tops äldsta dotter, Elise Topp, som  
hade inställning som slottshämska  
i Gyllenbo slott. Det var denna unga

han som drog hästfiridaren till att  
ta utställning som bäring i Hille  
Julebror.

Hejro: Håsten Olsson blev  
här svärsor på stället och övertrö  
menet till L. W. Julebror efter  
svärför.

Här biläggs Olssons betyg från  
särskilt Klämedskap som riksholack i  
Köpenhamn, vilken både med sin  
stämpel, sina rikter och pränt synes  
mig vara dokument väl värda att  
behålla för eftervärlden.



Beskrifv.

M. 14503: 13.

FOLKLIVSARKIVET  
Institutionen för folklivsforsk-  
ning vid Lunds universitet

Betyg

för eleven Mårten Olsson

från Kristianstads Län

8<sup>de</sup> terminen / 1 Aug - 31 Okt 1829 /.

Uppförande: Utmärkt hedrande.

Hästkunskap: Med beröm godkänd.

Stalltjänst: O. är en kunnig, rastig och tillförlitlig  
hästskötare.

Körning: Säker i körning af enlät t. häst, god körning  
i spannkörning.

Ridning: Styraktigt för motionering af rid- och  
vagnhästar.

Dominikningar: Olsson har gjort sig förtjent af skolas  
bästa lörd.

Krånestorp d. 31 Okt. 1829.

D. G. Frangel.

Föreståndare.

Officiellt afskrifvet ur betyg-boken betygges:  
P. P. Reuterswärd

Jørebrev

h. Morten Olsen har løst at kjøre 2 og 4  
hest, og har aflagt fuldestgjørende prøver, såvel modtaget  
undervisning i Mortens Røgt, i Læsning af Selskaber  
såvel Behandling af lasserede Vogne, så at jeg kan  
 anbefale ham som Kudske, bevidnes

johanne den 10. august 1888

Carsson  
Bender & Trulsen

Se  
Kudske Morten Olsen.